

Przeszczepianie komórek, tkanek i narządów w Uniwersyteckim Centrum Klinicznym w 2016 r.

Podsumowaniu wyników transplantacji w 2016 r. i perspektywom rozwoju przeszczepów narządów w Uniwersyteckim Centrum Klinicznym była poświęcona konferencja zorganizowana 14 marca br. w Centrum Medycyny Inwazyjnej. Spotkanie zatytułowane *Podsumowanie wyników transplantacji za rok 2016 w Uniwersyteckim Centrum Klinicznym w Gdańsku – perspektywy rozwoju* poprowadził prof. Bolesław Rutkowski, który na początku powitał wszystkich zgromadzonych gości, a w szczególności rektora Gdańskiego Uniwersytetu Medycznego prof. Marcina Gruchałę oraz prof. Zbigniewa Śledzińskiego, konsultanta wojewódzkiego w dziedzinie transplantologii klinicznej.

Pierwszą prezentację pt. *Aktualny stan przeszczepiania narządów w Polsce i na świecie* przedstawił prof. Bolesław Rutkowski. Na podstawie najnowszych danych z literatury w przeliczeniu na milion populacji, w Polsce odnotowano 13,6 rzeczywistych zmarłych dawców. Dla porównania współczynnik ten w Niemczech wyniósł 10,9, a w Hiszpanii 40,2. W skali światowej pod względem pobierania i przeszczepiania narządów od dawców zmarłych przodują Stany Zjednoczone oraz Hiszpania.

W Polsce w 2016 r. przeszczepiono ogółem 1469 narządów, w tym 978 nerek, 317 wątroby, 101 serc i 35 płuc. Pod koniec 2016 r. na transplantację nerki oczekiwało 1031 pacjentów, wątroby 173, serca 388, płuca 57. W UCK w Gdańsku w 2016 roku wykonano 101 transplantacji nerek, w tym 2 od dawców żywych. Na 21 ośrodków przeszczepiających nerki w Polsce, UCK plasuje się na czwartym miejscu, za warszawskim (110), katowickim (109) i poznańskim (107).

Kolejna prezentacja, przedstawiona w zastępstwie prof. Zbigniewa Śledzińskiego, przez prof. Stanisława Hacia z Kliniki Chirurgii Ogólnej, Endokrynologicznej i Transplantacyjnej, poświęcona była omówieniu aktualnego stanu przygotowań UCK do transplantacji wątroby. 25 lipca 2015 r. w UCK odbył się audyt z Poltransplantu, który wydał zalecenia pokontrolne niezbędne do uzyskania akredytacji na przeszczepianie wątroby. Większość zaleceń audytu została przez UCK zrealizowana. Trzymiesięczne przeszkolenie w warszawskim ośrodku transplantacyjnym odbył indywidualnie każdy z sześciu chirurgów, 1 anestezjolog (2 miesiące), 2 gastroenterologów (1 miesiąc), 4 pielęgniarki (2 tygodnie). Aktualnie w trakcie szkolenia jest jeszcze jeden anestezjolog oraz gastroenterolog. Dodatkowo UCK przewiduje przeszkolenie patomorfologa, koordynatora transplantacji oraz dwóch pielęgniarek intensywnej terapii i dwóch operacyjnych. Zgodnie z zaleceniami wyznaczono osoby odpowiedzialne za: uzupełnianie Ustawowych Rejestrów Transplantacyjnych i wybór biorcy do transplantacji. Ponadto wszczęto procedurę zakupu tromboelastografu, którego realizacja przewidziana jest na koniec pierwszego półrocza 2017 r.

Aktualnie w UCK w Gdańsku zatrudnionych jest 26 specjalistów w dziedzinie transplantologii klinicznej, w tym: 5 w Klinice Chirurgii Ogólnej, Endokrynologicznej i Transplantacyjnej, 13 w Klinice Nefrologii, Transplantologii i Chorób Wewnętrznych, 1 w Klinice Kardiologii i Chirurgii Naczyniowej, 5 w Klinice Hematologii i Transplantologii oraz 2 w Klinice Chorób Nerek i Nadciśnienia Dzieci i Młodzieży. Otwarte specjalizacje z tej dziedziny ma 9 lekarzy.

Dr Anna Drobińska z Kliniki Gastroenterologii przedstawiła temat *Kwalifikacja pacjenta do transplantacji wątroby*. W swojej prezentacji w bardzo obrazowy sposób omówiła zagadnienia związane procedurą wpisania pacjenta na listę oczekujących, począwszy od wskazań i przeciwwskazań do przeszczepienia wątroby, oceny ryzyka, jakie badania i konsultacje muszą zostać wykonane oraz jakie są najczęstsze przyczyny dyskwalifikacji chorego z transplantacji. Na koniec prezentacji dr Drobińska podkreśliła, że ostateczną decyzję co do zakwalifikowania pacjenta do wpisania chorego na listę oczekujących podejmuje wielospecjalistyczny zespół.

W imieniu prof. Piotra Trzonkowskiego wykład pt. *Stan przygotowań UCK do wysp trzustkowych* przedstawiła mgr Barbara Partyka, pracownik spółki z o.o. Cell-T Gdańskiego Parku Naukowo-Technologicznego (GPNT), współpracującej z UCK w zakresie izolacji wysp trzustkowych. W ramach przygotowań do wdrożenia procedury przeszkolono na Uniwersytecie w Chicago kadrę lekarską UCK, otwarto laboratorium wysp trzustkowych w GPNT, w którym rozpoczęto ćwiczeniowo samą izolację wysp. W 2016 r. przeprowadzono 3 skuteczne izolacje. Aktualnie w UCK trwają ostatnie przygotowania do złożenia dokumentacji akredytacyjnej do Ministerstwa Zdrowia w celu uzyskania stosownego pozwolenia na przeszczepianie.

Prof. Alicja Dębska-Ślizień, kierownik Kliniki Nefrologii, Transplantologii i Chorób Wewnętrznych, zaprezentowała wykład pt. *Wyniki przeszczepiania nerek w ośrodku gdańskim*

w 2016 r., w którym dokonała analizy losów chorych po transplantacji nerki. Większą liczbę przeszczepionych pacjentów stanowili mężczyźni (54%) oraz chorzy poddawani zabiegowi hemodializy (68,3%), pozostali pacjenci to dializowani otrzewnowo (20,7%) oraz do przeszczepu wyprzedzającego (10%). Średni wiek biorców wyniósł 50 lat, najmłodszy biorca miał 22 lata, a najstarszy 77.

Na 1381 transplantacji nerek wykonanych w UCK w latach 2000-2016 średnia przeżywalność biorców nerek wyniosła 98%. W 2016 r. przeżywalność biorców obliczono na 98%, a przeżywalność przeszczepionych nerek 94%. Odnotowano 14,8% przypadków ostrego odrzucania przeszczepu. Średni czas zimnego niedokrwienia nerek wyniósł 16 godzin. Z Gdańskiego Ośrodka Kwalifikującego biorców do transplantacji nerki, w Polsce przeszczepiono 51 chorych. W UCK przeszczepiono 65 chorych z Rejonowego Ośrodka Kwalifikującego i 36 biorców z Polski.

Kolejna prezentacja dotyczyła przeszczepiania serc. Przedstawił ją dr Paweł Żelechowski z Kliniki Kardiologii i Chirurgii Naczyniowej. Program transplantacji tego narządu w UCK rozpoczął się z końcem 2006 r. Do dziś w Gdańsku przeszczepiono 47 serc. W 2015 r. liczba przeszczepów wyniosła 10, w 2016 r. spadła do trzech. Z trzech ostatnich przeszczepionych, dwóch chorych w stanie dobrym zostało wypisanych do domu, 1 pacjent zmarł z powodu udaru krwotocznego. Pobrania serca w ostatnim roku miały miejsce w dwóch gdańskich szpitalach, jedno w Olsztynie. Na gdańskiej liście oczekujących na przeszczepienie serca aktualnie status „aktywny” posiada 20 pacjentów.

Dr Paweł Lipowski z Kliniki Okulistyki przedstawił wykład *Przeszczepianie rogówek*, przygotowany wspólnie z dr Eweliną Serkies-Minuth. Rogówki przeszczepiane są w Gdańsku od 1989 r. W latach 2006-2016 łącznie wykonano 601 transplantacji. W 2015 r. odbyło się 56 tego rodzaju zabiegów, w 2016 r. – 72. W 2016 r. UCK uplasowało się pod względem ilości wykonanych przeszczepów na 6 miejscu w Polsce na 19 ośrodków dokonujących transplantacji rogówki. Na liście oczekujących na przeszczep w UCK aktualnie zarejestrowanych jest 273 pacjentów ze statusem „aktywny” w tym 3 w „trybie pilnym”. 1 grudnia 2016 r. UCK podpisało umowę z Bankiem Tkanek Oka w Warszawie. Zaowocowało to przeszkoleniem lekarzy z Kliniki Okulistyki w zakresie pobierania rogówek, a tym samym aktywnym ich uczestnictwem w pobraniach narządowych od dawców zmarłych zarówno w UCK, jak i w szpitalach województwa pomorskiego.

Wykład zatytułowany *Przeszczepianie komórek hematopoetycznych* przedstawiła dr hab. Maria Bieniaszewska z Kliniki Hematologii i Transplantologii. Pierwszą transplantację alogeniczną komórek krwiotwórczych wykonano w Gdańsku 31 maja 1994 r. Od tego czasu do końca 2016 r. odbyło się w UCK 1237 przeszczepień komórek hematopoetycznych, w tym 325 stanowiły transplantacje allogeniczne od dawców rodzinnych, 198 allogeniczne od dawców niespokrewnionych (od 2004 r.), autologiczne – 711 (od 1995 r.) oraz haploidentyczne – 3 (od 2015 r.). W 2016 r. u żadnego z pacjentów po autotransplantacji nie odnotowano zgonu w okresie okołoperacyjnym. Niepowodzenia (23%) dotyczyły chorych, u których wykonano zabieg alotransplantacji. Przyczynami wczesnej śmiertelności chorych były infekcje, np. toksoplazmoza, infekcje grzybicze. W 2016 r. przeszczepy wykonano

u 98 chorych. Jest to do tej pory największa roczna liczba transplantacji w Gdańsku.

Dr Grażyna Moszkowska, zastępca kierownika Ośrodka Dawców Szpiku (ODS) ds. organizacyjno-administracyjnych przedstawiła prezentację pt. *Ośrodek dawców szpiku*.

ODS UCK funkcjonuje w strukturze Kliniki Hematologii i Transplantologii UCK od stycznia 2011 r. Jego kierownikiem jest prof. Andrzej Hellmann. Pierwsze pozwolenie Ministra Zdrowia na działalność obejmowało lata 2011-2016, drugie po kolejnej kontroli audytowej uzyskano na okres 2016-2021. Punktem wyjścia działania ODS jest pozyskiwanie potencjalnych dawców szpiku. Celem jest stworzenie jak największego zbioru potencjalnych dawców tak, by możliwe było znalezienie dla chorego jego genetycznego bliźniaka. W ostatnich pięciu latach ODS zrealizował prawie 300 procedur dotyczących potencjalnych biorców znajdujących się w zasobach ODS UCK, z czego ostatecznym rezultatem było pobranie dla 18 chorych, dla których transplantacja była szansą na życie. Całkowita liczba potencjalnych niespokrewnionych aktywnych dawców w ODS UCK w Gdańsku na dzień 31 grudnia 2016 r. wyniosła: 16 114 osób. Na stronie szpik.gumed.edu.pl można zapoznać się ze szczegółowymi danymi na temat rekrutacji i procedury pobrania komórek krwiotwórczych do przeszczepu.

Na zakończenie mgr Anna Milecka, kierownik Regionalnego Centrum Koordynacji Transplantacji zaprezentowała aktualny stan pobierania i przeszczepiania komórek, tkanek i narządów w UCK w Gdańsku. W 2016 r. RCKT zgłoszono 143 potencjalnych dawców narządów, z których w 43% przypadkach doszło do pobrania narządów. Średni wiek dawców wyniósł 47 lat. Wśród dawców ponad 66% stanowili mężczyźni. Najczęstszą przyczyną zgonu były choroby mózgowo-naczyniowe (52%). Łącznie w rejonie działalności gdańskiego ośrodka transplantacyjnego pobrano od dawców zmarłych: 120 nerek, 9 serc, 29 wątrób, 6 serc na homografit i 13 rogówek. Pobrania wielonarządowe stanowiły 56,6% wszystkich pobrań. Najczęstszą przyczyną odstąpienia od pobrania narządów był sprzeciw rodzin (30%). W minionym roku woj. pomorskie znalazło się na drugim miejscu w kraju pod względem ilości zmarłych dawców przypadających na milion populacji (21,3). Szpitalami najbardziej aktywnymi w zgłaszaniu rzeczywistych zmarłych dawców było UCK (21 pobrań) oraz Szpital Specjalistyczny w Wejherowie (11). Oba szpitale znalazły się w gronie najbardziej aktywnych donacyjnie placówek w Polsce w 2016 r.

Po prezentacji wszystkich wykładów, prowadzący Konferencję prof. Bolesław Rutkowski pogratulował wszystkim dobrych wyników transplantacyjnych i wyraził nadzieję na pomyślne realizowanie planów dotyczących pobierania i przeszczepiania zarówno wysp trzustkowych, jak i wątroby.

Na zakończenie głos zabrał rektor prof. Marcin Gruchała, który w imieniu Uczelni, jak i Dyrekcji UCK, podziękował wykładowcom za prezentacje, pogratulował dobrych wyników oraz podkreślił ogromną pracę zespołową pracowników wszystkich klinik zaangażowanych w procedurach transplantacyjnych.

Anna Milecka,
kierownik Regionalnego Centrum Koordynacji Transplantacji,
Uniwersyteckie Centrum Kliniczne